

## **АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ВТРУЧАННЯМ У ПРИВАТНЕ СПІЛКУВАННЯ**

**Шерудило В.О.**, аспірант кафедри кримінального процесу НАВС.

Втручання у приватне спілкування полягає в отриманні доступу до інформації, що передається у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу, без відома цих осіб. Фізичними умовами, що можуть забезпечувати захист від втручання у приватне спілкування є обрані особами місце та час його здійснення, форма спілкування (вербальна, конклюдентна, письмова, графічна), форма обміну інформацією (безпосередня або опосередкована (листами, бандеролями, посылками, поштовими контейнерами, переказами, телеграмами, іншими матеріальними носіями передання інформації між особами)), технічні засоби провідного та безпроводного зв'язку та засоби писемності, створення графічних зображень, кодування інформації та її збереження тощо.

Законодавець визначає різновиди втручання у приватне спілкування, до яких відносить такі негласні слідчі (розшукові) дії як:

- аудіо-, відео контроль особи;
- арешт, огляд і виїмка кореспонденції;
- зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж;
- зняття інформації з електронних інформаційних систем (ч. 4 ст. 258 КПК) [2].

Однак постає питання про можливість втручання у приватне спілкування під час проведення інших негласних слідчих (розшукових) дій. Важко уявити якусь із негласних слідчих (розшукових) дій, щоб вона повністю виключала можливість втручанням у приватне спілкування. Наприклад, під час обстеження житла чи іншого володіння особи слідчий або оперативні працівники за його дорученням

ознайомлюються з обстановкою таких приміщень, документів, предметів тощо. Такі дії можна цілком обґрунтовано вважати втручанням у приватне спілкування.

Таким чином, за певних умов будь-яка слідча (розшукова) дія може бути пов'язана із втручанням у приватне спілкування особи, оскільки це необхідно для отримання інформації для встановлення обставин кримінального правопорушення засобами і у спосіб, що визначені чинним КПК України. Отже, важко назвати підстави для виділення цих двох груп негласних слідчих (розшукових) дій, а спроби науковців обґрунтувати такий розподіл законодавцем виглядають недостатньо переконливими. Вони зазначають, що до першого блоку відносяться дії, спрямовані головним чином на пошук та отримання з різних джерел відомостей інформаційного призначення, які передбачені КПК України § 2 Глави 21 «Втручання у приватне спілкування». До другого блоку відносяться дії, які згідно з § 3 «Інші види негласних слідчих (розшукових) дій» спрямовані переважно на виявлення і фіксацію фактичних даних про конкретні злочинні дії, що вчиняються окремими особами та групами, для розслідування злочинів, а також на встановлення й затримання злочинців, що переховуються [2, с. 41]. При цьому автори не розкривають, що слід розуміти під відомостями інформаційного призначення.

Вважаємо, що визначити, які слідчі дії першого блоку не можуть використовуватися для виявлення та фіксації фактичних даних про конкретні злочинні дії, що вчиняються окремими особами та групами, для розслідування злочинів, а також на встановлення й затримання злочинців, що переховуються неможливо. Усі слідчі дії проводяться для отримання відомостей про злочин та особу, що його вчинила.

Відсутність чіткої і логічно вивіреної класифікації негласних слідчих (розшукових) дій в КПК України призводить до того, що серед науковців не сформовано єдиного погляду щодо віднесення передбачених в цій главі процесуальних дій і загальних положень до слідчих (розшукових) дій. Так, коли мова іде про негласні слідчі (розшукові) дії, що включені до підрозділу «втручання у приватне

спілкування» усі автори одностайно називають такі слідчі дії: аудіо-, відео контроль особи (ст. 260 КПК); накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК); огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК); зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК); зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК) [2].

Водночас інакше вирішується питання щодо віднесення тих або інших процесуальних дій до інших видів негласних слідчих (розшукових) дій, а деякі автори не виявляють послідовності у їх визначенні. Наприклад, у коментарі до ст. 246 КПК України до негласних слідчих (розшукових) дій відносять лише ті, що містяться в її ч. 2. Тобто, до слідчих (розшукових) дій не відносять установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу. В той же час у коментарі до ст. 268 зазначається, що її частина перша надає можливість проведення негласної слідчої (розшукової) дії спрямованої на установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (мобільного терміналу систем зв'язку та інших радіо випромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, тобто мобільного телефону [1, с. 533-535; 588-589].

Отже, інститут слідчих (розшукових) дій завжди був у центрі уваги науковців та практиків, оскільки слідчі дії виступають основним засобом інформаційного забезпечення процесу доказування у кримінальному провадженні. Новелою діючого КПК України є інститут негласних слідчих (розшукових) дій, які є різновидом слідчих дій, відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню, за винятком визначеними законом випадками.

### **Список використаних джерел:**

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За загальною редакцією професорів В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. - К. : Юстініан, 2012. - 1224 с.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 // Відомості Верховної Ради України, 2013. - № 9-10, № 11-12, № 13. - Ст.88.

3. Конституція України від 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради України, 1996. - № 30. - Ст. 141.

4. Негласні слідчі (розшукові) дії [Текст] : курс лекцій / [Никифорчук Д. Й., Николаюк С. І., Поливода В. В. та ін.] ; за заг. ред. Д. Й. Никифорчука. - К.: Нац. акад. внутр. справ, 2012. - 124 с.

5. Негласні слідчі (розшукові) дії та використання результатів оперативно-розшукової діяльності у кримінальному провадженні : [навчально- практичний посібник] / С. С. Кудінов, Р. М. Шехавцов, О. М. Дроздов, С. О. Гриненко. - Х. : «Оберіг», 2013. - 344 с.

6. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 р. № 2135 XII // Відомості Верховної Ради України, 1992. - № 22. - Ст.303.